

HR 19 juni 1959, ECLI:NL:HR:1959:217, NJ 1960/59 (Kantharos van Stevensweert)

Wetsartikelen:	Art. 6:228 BW
Kernwoorden:	Verkopersdwaling; wederzijdse dwaling
Kern:	Als een verkoper dwaalt over de eigenschappen en waarde van de verkochte zaak, dan is dat in beginsel voor diens risico. Alleen als de koper een mededeling had behoren te doen van die eigenschappen en waarde, is een beroep op dwaling mogelijk.
W.H. van Boom © versie 1 december 2022	

1. Casus en uitspraak

In de uiterwaarden van de Maas ter hoogte van Stevensweert wordt in 1943 bij graafwerkzaamheden een zilveren beker opgegraven.¹ De vinder verkoopt de beker aan een kunstliefhebber. Na diens overlijden komt de beker in eigendom van diens erfgenamen, een echtpaar. Het echtpaar laat de beker onderzoeken door een conservator van het Nederlands Goud en Zilvermuseum. De conservator had vooral verstand van zilverwaarde en niet zozeer van archeologische waarde van dit soort objecten. Tegelijk had de conservator de beker overigens ook laten zien aan een bestuurslid van het museum, die in het dagelijks leven zilversmid was en deskundigheid bezat ten aanzien van vroegchristelijke kunst. De zilversmid vond de beker zo mooi dat hij deze onder zich nam en de conservator als boodschapper liet optreden om zodoende via hem te proberen de beker aan te kopen.

Kantharos van Stevensweert
(foto W. Sauber - GNU licentie)

De correspondentie hierover verliep tussen de conservator en de broer van een van de echtelieden. De broer was niet deskundig. De conservator biedt aan de beker te kopen voor het museum. In zijn brief stelt hij dat de waarde ervan niet bijzonder hoog is: “Het voorwerp is, zoals ik U reeds schreef van zilver, voor de rest is het van weinig waarde, daar de Engelenkopjes geschonden zijn en er overal stukjes ontbreken. Heeft U er nog onderdelen van over? Mogelijk zou ik de voet voor fijn zilver van U kunnen overnemen. Gaarne ontvang ik van U nader bericht.” De broer antwoordt: “Daar blijkt, dat 't voorwerp zilver is, meent de eigenaar er een koper voor te zullen vinden en heeft mij gevraagd het dan maar bij

gelegenheid terug te halen”, waarop de conservator hem bericht: “Als de prijs niet te hoog is en de eigenaar een weinig welwillendheid zou willen betrachten ten opzichte van het Museum, dan zou ik dit graag willen aanschaffen.” De broer doet vervolgens het voorstel: “Het is mij mogelijk geweest mij met de eigenaar in verbinding te stellen echter niet hem eventueel donderdag aanwezig te doen zijn. Hij had echter

¹ Over de feiten en het verloop van de procedure bijv. A.H.M. Santen, *De Kantharos van Stevensweert (afscheidsrede UvA)*, Deventer: Kluwer 1993, p. 1 e.v.; W.M.J. Bekkers en A.A.H.M. Gommers (red.), *De Kantharos - Over recht en onrecht in de rechtspleging*, Utrecht: Wijn & Stael 1998, p. 11 e.v.

vernomen dat momenteel de prijs van zilver laag stond, maar was van mening dat dit bij een dergelijk voorwerp totaal zonder invloed is. Naar de prijs gevraagd meende hij, rekening houdende met de aard van de koper zoals U mij verzocht heeft (...) de prijs minimaal op f. 125,- te moeten stellen.” De conservator legt dit voor aan de zilversmid, en hij laat hem daarbij wel weten dat hij het gevraagde bedrag erg hoog vindt. Niettemin aanvaardt de zilversmid de voorgestelde prijs en hij koopt de beker voor hfl. 125.

Tien dagen na aankoop raadpleegt de koper een zekere prof. Vollgraff, een archeoloog. Die onderzoekt de beker en komt echter tot een heel andere conclusie, namelijk dat de beker een kantharos van grieks-romeinse herkomst is en dat deze een grote archeologische en cultuurhistorische waarde heeft. Beiden zijn zo onder de indruk dat zij er elk een wetenschappelijke publicatie aan wijden. De verkopers lezen toevallig in de Limburgse courant van deze ontwikkelingen en zij voelen zich bedrogen door de koper.

Zij vorderen vernietiging van de overeenkomst wegens bedrog danwel dwaling. Bedrog komt niet vast te staan. Of de koper niet stiekem wist van de werkelijke waarde, is niet komen vast te staan.² De koper beroept zich er in elk geval op dat hij niet wist dat het om een grieks-romeinse kantharos ging; hij dacht te maken te hebben met een (neo)renaissancebeker. Pas ná aankoop was hem duidelijk geworden dat het object een andere herkomst had dan eerder gedacht en dat het van veel grotere waarde was. Koper meent dus dat beiden in dwaling verkeerden en dat de dwaling voor risico van de verkoper moet blijven.

De rechtbank meent dat de verkoper in dwaling is gebracht door de mededelingen van de conservator over de waarde, die toe te rekenen zijn aan de koper, en staat het beroep op vernietiging toe. Daarop gaat de koper in beroep. Het hof oordeelt kort gezegd dat de verkoper niet had kunnen afgaan op de mededelingen van de conservator omdat duidelijk was dat deze alleen maar verstand had van zilverwaarde en dat het beroep op dwaling ook overigens strandt. De verkopers gaan in cassatie. De Hoge Raad toont echter geen sympathie voor hun standpunt en laat het oordeel van het hof in stand:

“(…) Overwegende daaromtrent:

dat in dit geding aan de orde is de vraag of de verkoper, op den enkelen grond dat de zaak een eigenschap blijkt te bezitten waarvan hij ten tijde van den verkoop geen vermoeden kon hebben, vernietiging van de overeenkomst kan vorderen indien aannemelijk is dat hij bij bekendheid met den waren toestand de zaak niet, of niet op dezelfde voorwaarden, zou hebben verkocht;

dat deze vraag ontkennend moet worden beantwoord omdat naar redelijke, in het verkeer gangbare opvatting degene die een hem toebehorende zaak tegen een overeengekomen contraprestatie van de hand doet, daarmede de kans prijsgeeft dat de zaak achteraf zal blijken hoedanigheden te bezitten waarvan hij ten tijde van den verkoop geen vermoeden kon hebben;

dat hierbij ook valt te bedenken, dat de ontdekking van de bijzondere hoedanigheid te danken kan zijn aan den koper, Hetgeen in het onderhavige geval wel sterk spreekt, nu blijkens 's Hof's vaststelling de herkomst van den litigieuze beker, welke dezen stempelt tot een in oudheidkundig opzicht uniek stuk, eerst door een speciale studie van den koper aan het licht is gekomen;

dat het bovenoverwogene niet uitsluit, dat in gevallen als het onderhavige vernietiging van de overeenkomst door nevenomstandigheden wordt gerechtvaardigd, waarbij in het bijzonder moet worden gedacht aan het geval dat de koper den verkoper omtrent de eigenschap der zaak had

---

² Over de rol van de conservator en de edelsmid en hetgeen zij wisten of konden vermoeden, A.H.M. Santen, *De Kantharos van Stevensweert (afscheidsrede UvA)*, Deventer: Kluwer 1993, p. 8 e.v. Over de commotie en de implicaties voor de edelsmid zie ook W.M.J. Bekkers en A.A.H.M. Gommers (red.), *De Kantharos - Over recht en onrecht in de rechtspleging*, Utrecht: Wijn & Stael 1998, p. 26 e.v. De edelsmid heeft er in elk geval voor gezorgd dat de Kantharos in Nijmegen (museum Kam, nu Het Valkhof) tentoongesteld wordt.

kunnen inlichten en daartoe, naar de eisen van de goede trouw, gehouden was, hoedanige nevenomstandigheden zich te dezen blijken 's Hof's arrest niet voordoen; (...)"

2. Commentaar

De rechtsregel die uit het arrest volgt, is: verkopersdwaling over de aard en waarde van het verkochte object zijn voor risico van de verkoper. De verkoper geeft de kans prijs dat het object meer waard blijkt te zijn, zeker nu de ontdekking van die hogere waarde aan de inspanningen van de koper zijn toe te schrijven.³ De risicotoedeling aan de verkoper kan worden gegrond op art. 6:228 lid 2 BW. Dit is anders als de koper gehouden was om de verkoper in te lichten over de eigenschap van de aangeboden zaak. Die mededelingsplicht (art. 6:228 lid 1 aanhef en onder b BW) veronderstelt dat de koper weet of behoort te vermoeden dat de waarde van het object veel groter is dan de prijs waar de verkoper mee wil instemmen. Aangenomen wordt dat de Kantharos uitspraak ook vandaag de dag de regel weergeeft voor gevallen van wederzijdse dwaling over de aard en waarde van het object.⁴ Hoe men ook over deze rechtsregel moge denken, feit is wel dat ze duidelijk is. En dat kan overigens van het leerstuk van wederzijdse dwaling – wanneer is het van toepassing, hoe bepalen we de risicotoedeling? – zeker niet worden gezegd.⁵

---

³ K.J.O. Jansen, *Informatieplichten : over kennis en verantwoordelijkheid in contractenrecht en buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht (diss. Leiden)*, Deventer: Kluwer 2012, p. 235 noemt dit het argument van de gemaakte kosten ter vergaring van de relevante informatie.

⁴ Zie bijv. Asser/Hijma 7-1 2019/355; Asser/Sieburgh 6-III 2022/243.

⁵ Zie over de grondslag van de risicoverdeling bij wederzijdse dwaling in zeer uiteenlopende richtingen bijv. Jac. Hijma, WPNR 6072 (1993), met reactie van M.A.B. Chao-Duivis, WPNR 6080 (1993); J.M. Smits, 'Iets over de grondslag van de wederzijdse dwaling', *RM Themis* 1993, p. 499 e.v.; I. Van Loo, *Vernietiging van overeenkomsten op grond van laesio enormis, dwaling of misbruik van omstandigheden (diss. OU)*, 2013, p. 168 e.v.; M.Y. Schaub, *Wilsgebreken (Mon. BW B3)*, Deventer: Wolters Kluwer 2015, p. 26 e.v.